Specimen Fascicule

AVESTA
RENDERED INTO SANSKRIT

अवेस्ता – संस्कृतरूपान्तरम्

M. A. MEHENDALE
Joint-General Editor,
Dictionary of Sanskrit on Historical Principles,
Deccan College, Pune

SANTRIKA
Jñāna Prabodhinī, Pune 411 030, India

Printed by

Y. G. Joshi
Anand Mudranalaya
1523 Sadashiv
Pune 411 030

© M. A. Mehendale : 1982

Price : Rupees 5-00, $ 1-00

Library Classification :

Decimal 295 / Zar-Meh
Colon Q 8451 : 2 N 82

Published by

K. S. Arjunwadkar
Hon. Secretary
Sanskrit-Sanskriti-Samshodhika (SANTRIKA)
Jñāna Prabodhinī
510 Sadashiv Peth
Pune 411 030, India

Regrets :

For want of two proper phonetic roman types used in Avestan studies to represent sounds comparable to Sanskrit ṣ and ṅ, the same have been used in this specimen.

PREFACE

In the following pages an attempt has been made to render into Sanskrit the Avestan text of Hōm Yaṣt comprising Yasna IX, X and XI.1-10. This is perhaps the first attempt to render an Avesta text of any length into Sanskrit, since M. Mills gave his Sanskrit renderings of the two Yasnas in the late 19th century[1]. We have, of course, the famous Sanskrit rendering of a part of Avesta by Neryōsangh Dhaval done in in the 14th century. But that rendering was based on the Pahlavi version and was not made directly from the Avesta.

The linguistic similarity between Sanskrit and Avesta is too well-known. The present Sanskrit rendering tries to be as close to the original as possible. Difficulties naturally are experienced when no common etymologies are available. Examples of this type are saoṣyanto (9.2) or āyaptəm (9.3). These words have been rendered, respectively, as trāsyantaḥ and samṛddhatvam. In such cases, improvements are no doubt possible.

Then, there are cases where etymologies in Sanskrit can be found, but the Avestan meaning is not clearly matched by the corresponding Sanskrit word. Such words have been explained in the footnotes. Examples of this type are aṅhauṣ = asoḥ, explained as prāṇinaḥ (9.1), aṣis = *ṛtiḥ, explained as phalam (9.3).

1. The Sanskrit rendering of Yasna XXVIII appears in the Festgruss R. Roth, pp. 193–194 (1893), and of Yasna XLIV in the Proceedings of the 11th International Congress of Orientalists, Paris, Vols. 1–2, pp. 317–326 (1897).

There appear some starred forms in the present rendering. Where reconstructions seemed easily possible they were done and these are shown with an asterisk mark. Where necessary, the meaning of a starred form is also explained in the foot-notes, e. g. *gadābharaḥ is explained as gadādharaḥ (9.10), *śṛṅgabharam is explained as śṛṅgiṇam (9.11).

For the rest, the following few observations may be made :

1. In the Sanskrit rendering sandhi is not made, unless it is done in the Avesta. Such cases are almost exclusively restricted to a visarga followed by a palatal or a dental surd, e.g. gāthāś ca (9.1), kas tvām (9.3).

2. Proper names are given in their Avestan form, as found in the Devanagari Avesta Text published by the Vaidik Samshodhan Mandal, Pune. After the Devanagari form the basic form of the proper name is given into the brackets in Roman Script. Where a Sanskrit rendering of the Avestan proper name is possible, that is given in the foot-notes, e.g. कॅरॅसास्प (Kərəsāspa) (9.10), foot-note कृशाश्व, पोउरुषस्प (Pouruṣaspa) (9.13), foot-note परुषाश्व.

3. (a) In the Avesta, the preterite forms are often used without the augment. In the Sanskrit rendering, such dropping of the augment is shown by putting it into the brackets, e. g. pərəsat = (अ)पृच्छत् (9.1), hunuta = (अ)सुनुत (9.3).

(b) In the Avesta, sometimes the nominal or the verbal forms occur which are not suitable for the Sanskrit syntax. In such cases, the Sanskrit rendering follows the Avestan text, but the expected Sanskrit forms are given into the brackets, e.g. अस्मै (अनेन) (9.3), क्षत्रात् (क्षत्रे) (9.4), क्षयेत् (क्षयति) (9.5).

4. Square brackets have been used for the following two purposes :

(i) A word or two, for which there is no corresponding expression in the original Avesta, have been occassionally added. The addition is made to facilitate the understanding of

the text. Such added word or words have been enclosed into the square brackets, e. g. यथा [तं] पिबन्ति (9.16), स्वस्ति ते [यस् त्वम्] अपिवक्तसे (9.25).

(ii) Sometimes, the Avestan word and its Sanskrit equivalent do not agree in gender, e. g. Av. staomi (f.) : Skt. stoma (m.), Av. vāk (m.) : Skt vāc (f.). If there are pronominal or adjectival forms related to such words, their gender difference is indicated by putting the appropriate Sanskrit forms into the square brackets, e. g. इमाः [इमे] सन्ति स्तोमाः, इमाः [इमानि] सन्ति यजूंषि etc. (10.18).

A reference is made above to the Sanskrit rendering of Neryosangh Dhaval, a Zoroastrian priest. As mentioned by himself, that rendering is based on the Pahlavi version and not directly on the original Avesta. In order to give the readers an idea of his work, sample text of his rendering of Yasna 9.1-5 is given at the end of this Sanskrit rendering.

I am thankful to Dr. H. P. Schmidt of the University of California, U.S.A., for going through the present Sanskrit rendering and for making some very useful suggestions.

The present rendering was read and discussed in the Avesta Study Circle which was attended by Dr. P. D. Navathe, Dr. V. N. Jha, Mrs. Malati Gokhale, and Mrs. Nalini Dhadaphale. I am thankful to these friends for their sustained interest in the Avesta studies. The Avesta Study Circle holds its sittings under the auspices of the " Santrikā, " at the Jñāna Prabodhini, Pune. I am extremely thankful to Dr. V. V. Pendse, the Director of this institution, and to Prof. K. S. Arjunwadkar, Hon. Secretary of the " Santrikā " for providing the necessary facilities for carrying on the Avestan studies.

Deccan College,
Pune 411 006, India
August 15, 1982

M. A. Mehendale

अवेस्ता–संस्कृतरूपान्तरम्

होम् यश्त् (सोमसूक्तम्), यस्न ९, १०, ११.१–१०

यस्न ९

1

*सावनिम् आ ऋतुम् आ[1]
सोमः उपैत् ज़रथुश्त्रम्[2]
(Zaraθuṣtra-)
अग्निं *परि-योस्-दधतं
गाथाश् च श्रावयन्तम् ।
आ तम् [? आत् ईम्] (अ)पृच्छत्

ज़रथुश्त्रः " कः नर् असि
यम् अहं विश्वस्य असोः[3]
अस्थन्वतः श्रेष्ठं दद
स्वस्य जीवस्य[4] स्वर्वतः अमृतस्य
[श्रेष्ठं ददर्श] " ॥

1 सवनवेलायाम् 2 जरत्-उष्ट्रम् ? जरत्-उक्ष-त्रम् ? 3 प्राणिनः (विश्वेषां प्राणिनाम् अस्थन्वताम्) 4 लोकस्य

2

आत् मे अयं प्रत्यवोचत्
सोमः ऋतावा दुरोषः[1] ।
" अहम् अस्मि, ज़रथुश्त्र,
सोमः ऋतावा दुरोषः
आ मां यास्व,[2] स्पितम,[3]
(Spitama-)

प्र मां सुनुष्व पीतये
अभि मां स्तोम्ने[4] स्तुधि
यथा माम् अपरे चित् त्रास्यन्तः
स्तवान् " ॥

1 दूरतापः, अथवा दूरमृत्युः 2 याचस्व 3 श्विततम 4 स्तोतुम्

3

आत् अवोचत् ज़रथुश्त्रः । " नमः
सोमाय,
कस् त्वां पूर्व्यः, सोम, मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै
का[1] अस्मै (अनेन) *ऋति·[1]
अगामि[1]
चित् (किम्) अस्मै (इमं)
(अ)गच्छत् समृद्धत्वम् "॥

1 किं फलं लब्धम्

4

आत् मे अयं प्रत्यवोचत्
सोमः ऋतावा दुरोषः ।
" विवस्वान् मां पूर्व्यः मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।
सा अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि
तत् अस्मै (इमं) (अ)गच्छत्
समृद्धत्वं
यत् अस्य पुत्रः उद्(अ)जायत
यः यमः राजा सुयूथी
श्रीमत्तमः जातानाम्
स्वर्दृक् मर्त्यानाम् ।
यत् (यः) (अ)कृणोत् अस्य
क्षत्रात् (क्षत्रे)
अमृता पशू वीरा
अशुष्यमाणे *आपा[1] उर्वरे[2]
पेयम् अन्नम् अजीयमानम् ॥

1 ' अप् ' इत्यस्य द्वितीयाद्विवचनम् 2 ओषधी

5

यमस्य क्षत्रे अर्वतः[1]
नैव शीतम् आस नैव घर्मः
नैव जरा आस नैव मृत्युः
नैव इरस्या देवधिता ।
पञ्चदशा[2] प्रचरेते
पिता पुत्रश् च रोधेषु[3] कतरश् चित्
(यतरश् चित्)
यावत् क्षयेत् (क्षयति) सुयूथी
यमः विवस्वतः पुत्रः " ॥

1 शूरस्य 2 पञ्चदशवर्षीयौ 3 रूपेण

6

" कस् त्वां द्वितीयः, सोम, मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै
का अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि
चित् (किम्) अस्मै (इमं)
(अ)गच्छत् समृद्धत्वम् " ॥

7

आत् मे अयं प्रत्यवोचत्
सोमः ऋतावा दुरोषः ।
“आथ्व्यः (Āθwya-)[1] मां
द्वितीयः मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।

सा अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि
तत् अस्मै (इमं) (अ)गच्छत्
समृद्धत्वम्
यत् अस्य पुत्रः उद्(अ) जायत
विशः शूरायाः थ्रएतओनः
(θraetaona-)[2] ॥

1 आप्त्यः ? 2 त्रैतन.

8

यः अहन् अहिं दहाकं (Dahāka-)
त्रिजम्भं त्रि(कु)मूर्धानं
षडक्षं सहस्रयुक्तिम्
अत्योजसं दैवीं द्रुहम्
अघं प्रजाभ्यः ध्रुग्वन्तं

याम् अत्योजस्तमां द्रुहं
प्राचा[1] (अ)कृन्तत्[1] पापः मन्युः
अभि यां अस्थन्वतीं प्रजां
मृत्यवे ऋतस्य प्रजानाम् ” ॥

1 प्रासृजत्

9

“ कस् त्वां तृतीयः, सोम, मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।
का अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि

चित् (किम्) अस्मै (इमं) (अ)-
गच्छत् समृद्धत्वम् ” ॥

10

आत् मे अयं प्रत्यवोचत्
सोमः ऋतावा दुरोषः ।
“ थ्रितः[1] (θrita-) सामानां शविष्ठः
तृतीयः मां मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।
सा अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि
तत् अस्मै (अ)गच्छत् समृद्धत्वम्

यत् अस्य पुत्रा उद् जायेते
(उदजायताम्)
उर्वाक्षयः (Urvāxṣaya-)
कॅरॅसास्पश्[2] (Kərəsāspa-) च ।
शास्ता अन्यः धर्मराजः
आत् अन्यः उपरः क्रियावान्
युवा केशवः *गदाभरः[3] ॥

1 त्रितः 2 कृशाश्वः 3 गदाधरः

11

यः अहन् अहिं *शृङ्गभरं[1]
यम् अश्वगरं नृगरं
यं विषवन्तं हरितं
यं (यस्य) उपरि विषम् अरोधत्
*ऋष्टिबृहत्[2] हरितम् ।
यं (यस्य) उपरि कॅरॅसास्पः
अयसा पितुम् (अ)पचत

आ मध्याह्नं कालम् ।
तप्तुं प्रारभत च सः मर्यः स्वेत्तुं
प्रारभत च ।
प्राङ् अयसः प्र(अ)स्फुरत्
येषन्तीं *आपम्[3] परास्यत् ।
पराङ् त्रस्तः अपातकत्
नृमणाः कॅरॅसास्पः " ॥

1 शृङ्गिणम् 2 ऋष्टिमात्रम् 3 ' अप् ' इत्यस्य द्वितीयैकवचनम

12

" कस् त्वां तुरीयः, सोम, मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।
का अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि

चित् (किम्) अस्मै (इमं)
(अ)गच्छत् समृद्धत्वम् " ॥

13

आत् मे अयं प्रत्यवोचत्
सोमः ऋतावा दुरोषः ।
" पोउरुषस्पः[1] (Pouruṣaspa-)
मां तुरीयः मर्त्यः
अस्थन्वत्यै (अ)सुनुत प्रजायै ।
सा अस्मै (अनेन) *ऋतिः अगामि

तत् अस्मै (इमं) (अ)गच्छत
समृद्धत्वम्
यत् अस्य त्वम् उद्(अ)जायथाः
त्वं हि, ज़रथुश्त्र,
दमस्य (दमे) पोउरुषस्पस्य
विदेवः असुरशिष्टः ॥

1 परुषाश्वः

14

श्रुतः आर्याणां देशे
त्वं पूर्व्यः, ज़रथुश्त्र,
अहुनं वइर्यं[1] प्रा श्रावयः

*विभृत्वन्तम्[2] *आतुर्यम्[3]
अपरम्[4] उच्चैस्तरया प्रश्रुत्या ॥

1 = यस्न २७.१३ 2 विहारवन्तम् 3 चतुर्वारम् 4 द्वितीयभागम्, अथवा द्वितीयवारं चतुर्थवारं च

15

त्वं *ज्मागुह: अकृणो:
विश्वान् देवान्, ज़रथुश्त्र,
ये पुरा अस्मात् *वीररोधा[1]
अपतन् प्रति अनया (इमां) ज्मा[2]
(ज्माम्) ।

य: [त्वं] ओजिष्ठ: य: *तकिष्ठ:[3]
य: त्वक्षिष्ठ: य: आशिष्ठ:
य: सत्य: वृत्रहन्तम:
अभवत् मन्य्वो: धाम्न: (धाम्नाम्) ” ॥

1 वीररूपेण 2 तृतीयैकवचनम् 3 शविष्ठः

16

आत् अवोचत् ज़रथुश्त्र:
“ नम: सोमाय, वसु: सोम:
सुधित: सोम: ऋजुधित:
वसु: धित: भेषज्य:

*सुकृप[1] सुवृक्[2] वृत्रहा
हरिवर्ण: नम्यांशु:,
यथा [तं] पिबन्ति, वसिष्ठ:
आत्मने पत्मन्यतम:[3] ॥

1 सुतनु: 2 सुकृत् 3 आशिष्ठपत्वा

17

नि ते, हरे, मदं ब्रुवे
नि अमं नि वृत्रघ्नं[1]
नि अनमीवं नि भेषजं
नि पुष्टिं नि *वृधथम्[2]
नि ओज: *विश्वतनु

नि मतिं विश्वपेशसम् ।
नि तत् यथा प्रजासु
*वशक्षत्र:[3] प्रचरै
*द्वेषस्तुर्वणि: *ध्रुग्वणि: ॥

1 विजयम् 2 वृद्धिम् 3 यथावशम्

18

नि तत् यथा तूर्वाणि
विश्वेषां द्विड्वतां द्वेषांसि
देवानां मर्त्यानां च
यातुमतां यातुमतीनां च
शास्तॄणां कवीनां *कृप्नाम्[1]

मर्याणां च द्विजङ्घानाम्[2]
ऋतमोघानां च द्विजङ्घानाम्
वृकाणां च चतुर्जङ्घानाम्[3]
सेनायाश्च पृथु-अनीकाया:
दभन्त्या: पतन्त्या: ॥

1 कल्पविदाम् अभिचारिणाम् 2 द्विपदाम् 3 चतुष्पदाम्

19

इमं त्वां पूर्व्यं *यानं,[1]
सोम, गदामि, दुरोष।
वसिष्ठम् असुम् ऋताव्नां
रोचसं विश्वमोजसम्।
इमं त्वां द्वितीयं *यानं,
सोम, गदामि, दुरोष।
ध्रुवतातिम् अस्याः तन्वः।
इमं त्वां तृतीयं *यानं,
सोम, गदामि, दुरोष,
दीर्घजीवम् ऊर्जसः ॥

1 याच्ञाम्

20

इमं त्वां तुरीयं *यानं,
सोम, गदामि, दुरोष,
यथा *इषः[1] अमवान्
तृप्तः प्रतिष्ठानि ज्मां प्रति
*द्वेषस्तूर्वा ध्रुग्वणिः।
इमं त्वां पञ्चमं *यानं,
सोम, गदामि, दुरोष।
यथा वृत्रहा वनत्पृतनः[2]
प्रतिष्ठानि ज्मां प्रति
*द्वेषस्तूर्वा ध्रुग्वणिः ॥

1 एषिता 2 पृतनाजित्

21

इमं त्वां षष्ठं *यानं
सोम, गदामि, दुरोष।
पूर्वे तायुं पूर्वे नृशंसं
पूर्वे वृकं बुध्येमहि।
मा चित् पूर्वः बुध्येत नः
विश्वान् पूर्वे बुध्येमहि " ॥

22

सोमः एभिः (एभ्यः) ये अर्वन्तः
सिता तकन्ति (तकयन्ति)
(सम्)अरं
जवः ओजश् च भजति।
सोमः *आजीजनन्तीभिः
(°न्तीभ्यः)
ददाति द्युक्षं पुत्रवत्त्वम्
उत ऋतावप्रजा(ति)म्।
सोमः ते चित् (तेभ्यश् चित्) ये
कायमानाः
नस्क-अध्येतारः आसते
पुण्यां मतिं च भजति ॥

23

सोमः ताश् चित् (ताभ्यश् चित्) पतिं भर्तारं च भजति
याः कन्याः मक्षू गद्यमानः[1] सुक्रतुः ॥
आसते दीर्घम् अग्रुवः

1 याच्यमानः

24

सोमः तं चित् यं कॅरॅसानिम्[1] अथर्वा अभ्यासान् (अभ्यासानाम्)
(Kərəsāni-) वृद्धये दस्यौ[2] चरात्।
अपक्षत्रं नि(अ)सादयत् सः विश्वान् (विश्वाः) वृद्धीनां वनात्
यः (अ)रोदीत् क्षत्रकाम्या नि विश्वान् (विश्वाः) वृद्धीनां
यः (अ)वदत् "नेत् मे अतः परम् हनात्"॥

1 कृशानुम् 2 विषये, मण्डले

25

"स्वस्ति ते यः *स्वा[1] ओजसा पुरुवचसाम् ऋजूक्तानाम्।
वशक्षत्रः[2] असि,[2] सोम। स्वस्ति ते [यस् त्वम्] नेत् *परिप्राशा[3]
स्वस्ति ते [यस् त्वम्] अपिवतसे ऋजूक्तां पृच्छसि वाचम्॥

1 स्वेन 2 यथावशं क्षयसि 3 परिप्रश्नेन

26

प्र ते मज्दाः (अ)भरत् पर्ववत् असि अभ्यासक्तः[3] बृहत्स्नून् प्रति
अभ्यासञ्जनं[1] स्तृपेशसं मन्युतष्टं वस्वीं गिरीणां, धारणाय *अभिधितीश्[4] च
धीतिं माज़्दयज्ञा[2]। आत् अनेन *प्रभश्[5] च मन्त्रस्य॥

1 कटिबन्धनम् 2 माज़्दयजनीम् 3 परिबद्धः
4 अभि(नि)हिताः = संहिताः 5 (वि)ग्रहान् = पदपाठान्

27

सोम दमपते विश्पते जन्तुपते[1] दस्यु- पते[2] पुण्येन [कर्मणा] वेद्यपते।

अमाय च त्वा वृत्रघ्नाय[3] च
मह्यम् उपब्रुवे तन्वे
त्राम्णे च यत् पुरुभोजसः
(पुरुभोजसे) ॥

1 राष्ट्रपते 2 विषयपते, मण्डलपते 3 विजयाय

28

वि नः द्विड्वतां द्वेषोभिः ।
वि मनः भर क्रुध्यताम् ।
यः कश् च अस्मिन् दमे
यः अस्यां विशि
यः अस्मिन् जन्तौ[1] यः अस्मिन्
दस्यौ[2]
एनस्वान् अस्ति मर्त्यः
गृभाय अस्य पद्भ्यां जवः
परि अस्य श्रुती[3] वृणुधि
भ्रान्तम् अस्य मनः कृणुधि ॥

1 राष्ट्रे 2 विषये, मण्डले 3 कर्णौ (= ज्ञानम्)

29

मा ह्वरथाभ्यां[1] प्रतुयाः[2]
मा कराभ्याम् अभितवीतुयाः[2]
मा ज्मां वेनेत् अक्षिभ्यां
मा गां वेनेत् अक्षिभ्यां
यः एनस्यति नः मनः
यः एनस्यति नः *कृपम्[3] ॥

1 पद्भ्याम् 2 शक्नुयाः 3 शरीरम्

30

प्रति अहेः हरितस्य
भीमस्य विषवमिनः
*कृपं[1] नाशाय[2] ऋताव्ने,[2]
सोम हरे, वधः जहि ।
प्रति नृशंसस्य विवृद्धिमतः
क्रूरस्य हणानस्य
*कृपं नाशाय ऋताव्ने,
सोम हरे, वधः जहि ॥

1 शरीरम् 2 नाशं ऋताव्नः वारयितुम्

31

प्रति मर्तस्य ध्रुग्वतः शास्तुः
अभिवीडयतः (कु)मूर्धानं
*कृपं नाशाय ऋताव्ने,
सोम हरे, वधः जहि ।
प्रति ऋतमोघस्य अनृताव्नः
*असुमर्कस्य[1]

अस्याः धीतेः (माऽद्यजन्याः)
मनसि वचांसि दधानस्य [परं]
नेत् च्योत्नैः आप्नुवतः

*कृपं नाशाय ऋताऽघ्ने, सोम हरे,
वधः जहि ॥

1 प्राणघातिनः

32

प्राति हसिकायै यातुमत्यै
मोदनकर्यै उपस्थाभर्यै
यस्याः प्रप्रवते[1] मनः
यथा अभ्रं वातच्युतं

*कृपं नाशाय ऋताऽघ्ने,
सोम हरे, वधः जहि । ”
यत् अस्य (अस्यै[2]) नाशाय ऋताऽघ्ने,
सोम हरे, वधः जहि ॥ ”

1 प्लप्लवते 2 हसिकायै

यस्न १०

1

वि अतः परम् इध[1] पतन्तु
वि देवासः वि देव्यः ।
वसुः स्रओषः[2] (Sraoṣa-) वसतु
अषिः[3] (Aṣi-) वस्वी इह वसतु

अषिः वस्वी रमात् इह
उप इदं दमं यत् *आसुरि[4] यत्
सोमस्य ऋतवाहसः ॥

1 इतः 2 *श्रोषः (<√ श्रु) 3 *ऋतिः 4 असुर्यम्

2

प्रतरं[1] चित् ते सवनं[2]
वचा उपस्तौमि, सुक्रत्वः,
यः [सवनः] अंशून् संगृभायति ।

उपरं चित् ते सवनं
वचा उपस्तौमि, सुक्रत्वः,
यस्मिन् (येन) निघ्ने नरः[3] ओजसा ॥

1 अधरम् 2 (अधि)षवण(ग्रावाणम्) 3 नरस्य

3

स्तौमि मेघं च वा:[1] च
या ते *कृपं[2] वक्षत:[3]
बृहत्स्नून् प्रति गिरीणाम् ।

स्तौमि गिरय: बृहन्त:
(गिरीन् बृहत:)
यत्र, सोम, रुरुधिषे ॥

1 वर्षम् 2 शरीरम् 3 वर्धयत:

4

स्तौमि ज्मां पृथ्वीं प्रथनां
प्रसुवतीं शंभुवां
भर्त्रीं ते, सोम ऋतावः ।
स्तौमि ज्मायाः यत्र रोधसे
सुगन्धि: अर्वा अजिरम्

उत मज्दास:[1] सुरुत् ।
सोम, रोधसे (रोधथाः) गिरा[2]
(गिरिं) प्रति
उत वर्धै: *विष्पथा[3]
सत्यं च ऋतस्य खा: असि ॥

1 षष्ठ्येकवचनम् 2 गिरौ 3 बहुविधम्

5

वर्धस्व मम वाचा
विश्वान् च प्रति वृक्षजीवान्[1]

विश्वान् च प्रति प्रस्फूर्जान्[2]
बिश्वान् च प्रति प्रवक्षथान्[3] ॥

1 वृक्षमूलानि 2 शाखा: 3 प्ररोहान्

6

सोम: वक्षति स्तवान: ।
अथ ना य: तं स्तौति
वृत्रहंस्तर: भवति ।
नितमा चित्, सोम, सुति:

नितमा चित्, सोम, स्तुति:
नितमा चित्, सोम, पीति:
सहस्रघ्न्याय आस्ति देवानाम् ॥

7

नश्यति सत्रा प्रकृत्ता[1] (°त्तं)
अस्मात् सचा दमात् प्रदूषणम्

यत्र साधु उपाजाति
यत्र साधु उपस्तौति

सोमस्य भेषज्यस्य
चित्रम् आरोग्यं भेषजम
अस्याः विशः उत वासः
[भेषजः भवति ?] ॥

1 प्रसृष्टा

8

विश्वे हि अन्ये मदासः
अएष्मा[1] (Aeṣma-) सचन्ते
क्रूरद्रवौ (क्रूरद्रुणा)
आत्[2] सः यः सोमस्य मदः
ऋता सचते मोदकरा ।
रंहते सोमस्य मदः ।
यः यथा पुत्रं तरुणं
सोमं वन्देत मर्त्यः
प्र[3] आभ्यः तनुभ्यः
सोमः विशति[3] भेषजाय ॥

1 क्रोधेन 2 परम् 3 तत्परः अस्ति

9

सोम, देहि मे भेषजानां
याभ्यः (याभिः) असि भेषजधाः ।
सोम, देहि मे वार्त्रघ्नीनाम्[1]
याभ्यः (याभिः) असि वृत्रतुर्वा[2] ।
प्र[3] ते विशै[3] [अहं] जुष्टः स्तोता ।
जुष्टं स्तोतारं वस्यसं
धाता अवोचत् असुरः मज्दाः
यथा ऋतं यत् वसिष्ठम् ॥

1 जयिनीनाम् 2 वृत्रतुर्वणिः 3 तत्परः असानि

10

अर्वन्तं त्वा धातृधितम्[1]
भगः[2] (अ)ततक्षत् स्वपाः ।
अर्वन्तं त्वा धातृधितं
भगः नि(अ)दधात् स्वपाः
हरैत्याः (हरैतीं) (Haraitī-) प्रति
बृहायाः (बृहाम्[3])॥

1 धात्रा सृष्टम् 2 देवः 3 गिरौ

11

आत् त्वा अत्र पुण्याः प्रदिष्टाः
मृगाः विष्वञ्चः वि(अ)भरन्
अभि इश्कतम् उपाइरिसएनम्[1]
(Iṣkata-Upāirisaēna-)

अभि सानून् स्तएरोसारान्[2]
(Staēro-sāra-)
अभि कलशाकारात् गिरिपातात्

अभि तटान् बहुपथा
अभि श्वेतवर्णं गिरिम् ॥

1 उपरिश्येनम् ? 2 स्तृशिरसः

12

आत् आसु *पर्वतासु
पुरुशर्धः[1] [त्वं] विरोधसे
सोमः *गोमा हरिवर्णः ।
आ ते भेषजाः सश्चिरे
वसोः मनसः मयोभ्यः (मयोभिः) ।

आत् मे (मत्) अस्य दुःशंसस्य
परा[2] च वेपय[2] मनः[3] ।
आत् अस्य नि[4] मनः मनः [वेपय[4]]
यः मे (मां) [प्रति] दुःशंसः तिष्ठते ॥

1 पुरुविधः 2 परावर्तय 3 कपटम् 4 नाशय

13

नमः सोमाय यत् (यः) कृणोति
ध्रिगोः[1] यावन्महत् मनः
यथा रेवत्तमस्य चित् ।
नमः सोमाय यत् (यः) कृणोति
*ध्रिगोः यावन्महत् मनः

यत् वशाम्[2] एति वित्तौ (वित्तिम्) ।
पुरुनरं त्वं कृणोषि
पुण्यतरं चित्तिवत्तरम्
यः ते साधु, सोम हरे,
गवा[3] सक्तस्य[3] भजते ॥

1 दरिद्रस्य 2 ईप्सितानाम् 3 दुग्धेन संपृक्तस्य

14

मा मे (मह्यम्) यथा गोः द्रप्सः
आशयानाः वारम् आ चरे[1] ।
प्र प्रयन्तु ते मदाः
प्रसवशीलाः गच्छन्तु ।

परि ते, सोम ऋतावः ऋतवाहः,
दधामि इमां तन्वं
या ते वेनते[2] सुरोधा[3] ॥

1 आचरेयुः 2 प्रतिभाति 3 सुरूढा

15

अवसृजामि जन्यायाः ऊनां[1]
मर्यायाः अक्षमधियः
या मन्यते दभ्यन्ती
अथर्वाणं च सोमं च
सा या दब्धा अपनश्यति ।

या तत् यत् सोमस्य द्रविणः[2]
निषसन्ती निषीदति
नेत् ताम् आथर्वपुत्र्यम्
नेत् ददाति सुपुत्र्यम् ॥

1 अल्पाम् (रातिम्) 2 भागम्

16

पञ्चानाम् अस्मि पञ्चानां नेत् अस्मि ।
सुमतस्य अस्मि दुर्मतस्य नेत् अस्मि ।
सूक्तस्य अस्मि दुरुक्तस्य नेत् अस्मि ।
सुवृक्तस्य[1] अस्मि दुर्वृक्तस्य[2] नेत् अस्मि ।

श्रोषस्य[3] अस्मि अश्रुष्टेः[4] नेत् अस्मि ।
ऋताऽनः अस्मि ध्रुग्वतः नेत् अस्मि ।
आत् चित्[5] अस्मात् यथा[6] अपमां[7]
मन्य्वोः असत् निवातिः[8] ॥

1 सुकृतस्य 2 दुष्कृतस्य 3 शुश्रुवुषः (अथवा शुश्रूषोः) 4 अशुश्रुवुषः (अथवा अशुश्रूषोः) 5 तावत् 6 यावत् 7 अन्ते 8 विजयः

17

आत् अवोचत् ज़रथुश्त्रः ।
नमः सोमाय मज़्दाधिताय[1] ।
वसुः सोमः मज़्दाधितः[2] ।
नमः सोमाय ।
विश्वान् सोमान् उपस्तौमि
यत् चित् सानुषु गिरीणां
यत् चित् उपह्वरेषु नदीनां

यत् चित् अंहःसु धृतासः
जनीनाम् उप *दहासु[3] ।
राजतेन सचा तष्टेन[4]
हिरण्मयम् अभि सिचे ।
मा ते न्यरे[5] ज्मायां (ज्मां) प्रति
इह रेवतः अर्हस्य ॥

1 °सृष्टाय 2 °सृष्टः 3 दृढेषु [पाशेषु] 4 पात्रेण 5 स्कन्दतु

18

इमास् ते, सोम, गाथाः, इमाः (इमे)
सन्ति स्तोमाः, इमाः (इमानि) सन्ति
यजूंषि, इमे (इमाः) सन्ति सम्यगुक्ताः

वाचः आरोग्यदाः वृत्रघ्न्यः प्रतिद्विषः
भेषज्याः ॥

19

इमास्[1], त्वं चित् मह्यम्[2] ।
प्र प्रयन्तु ते मदाः
रोचिष्णु प्रयन्तु ते मदाः ।
रघीयः[3] वहन्ते मदाः
*वृत्रघ्निः[4] सन्तम् आस्तुते
सत्रा अनेन (अनया) *गाथ्या वाचा ॥

1 इमाः [वाचः यथोक्ताः सन्तु] वृत्रहा प्रतिद्विट् भेषज्यः अस्तु ।] 2 त्वं चित्, [सोम], मह्यं [आरोग्यदः 3 लघुतरम् 4 विजयी

20

गवे नमः गवे नमः
गवे उक्थं[1] गवे वृत्रं[2]
गवे (गोः) अन्नं गवे (गोः) वस्त्रम् ।
गवे कृषिः तां[3] नः अन्नाय
(अ)पुष्यः ॥

1 मन्त्रः 2 जयः 3 गाम्

21

सोमं हरिं बृहन्तं यजामहे । सोमं फ्राष्मीं[1] (Frāṣmi-) पोषयव्रजं यजामहे । सोमं दुरोषं यजामहे । विश्वान् सोमान् यजामहे ।
ज़रथुश्त्रस्य स्पितामस्य इह ऋतान्नः *ऋतिं च फ्रवर्षिं[2] (Fravaṣi-) च यजामहे ।

1 ? 2 प्रवर्तिम् (?) (त्रात्रीं देवताम्)

यस्न ११ (१–१०)

1

त्रयः सत्यं ऋतावानः
*आप्रीवचसः[1] हवन्ते[2]
गौश् च अश्वश् च सोमश् च ।
गौः होतारं हवते[3] ।

“ उत भूयाः *अप्रजातिः[4]
उत दुःश्रवाः सचमानः
यः मां स्वात्तां नेत् भजसे ।
आत् मां त्वं पुष्यसि
नार्याः वा पुत्रस्य वा
स्वस्य वा कुक्षेः (कुक्ष्यै) ”॥

1 शापवचसः 2 शपन्ति 3 शपति 4 अप्रजाः

2

अश्वः भर्तारं ह्वते ।
“ मा भूयाः अर्वतां युक्त्यै
मा अर्वताम् अभिषत्यै[1]
मा अर्वतां नियत्यै[2]
यः मां जवः नेत् गदसि[3]
पुरुमति संगमने
पुरुनरायाः कृष्टेः[4] ॥ ”

1 आरोहणाय 2 नियमनाय 3 प्रार्थयसे 4 चर्षणेः

3

सोमः पातारं ह्वते ।
“ उत भूयाः *अप्रजातिः
उत दुःश्रवाः सचमानः
यः माम् अभिषुतं धारयसि
यथा तायुं शिरश्छेद्यम् ।
न वा अस्मि शिरश्छेद्यः
अहं यः सोमः ऋतावा दुरोषः ॥

4

उत मे पिता सोमाय द्रविणः[1]
प्रार्पयत् असुरः मज़्दाः
ऋतावा हनू
स्मत् जिह्वया सव्यं च नेत्रम् ॥

1 यज्ञियं भागम्

5

यः मां तत् द्रविणं जिनात् वा
तृपात् वा अप वा याचाति
यत् मे (अ)ददात् असुरः मज्दाः
ऋतावा हनू
स्मत् जिह्वया सव्यं च नेत्रम् ॥

6

नेत् अस्मिन् दमे जायते
अथर्वा नो[1] *इध[1] रथेष्टाः
नो[1] इध[1] कृषीवलः पशुपालः
आत् अस्मिन् दमे जायन्ते

दहकाश्च (Dahaka-)[2] च मूरकाश्च
(Mūraka-)[2] च
पुरुविधाः वर्ष्नाश्च (Varṣna-)[2] च ॥

1 नैव. 2 ?

7

*तूर्तम्[1] आ गोः (प्र)अवद्यः
शविष्ठाय सोमाय द्रविणः ।
मा त्वा सोमः बन्धात्
यथा मर्यम् (अ)बध्नात्

यं तूर्यं फ्रङ्रस्यनम्
(Tūrya-Franrasyan-)
मध्यमे तृतीये[2] अस्याः ज्मायाः
परिष्वक्तम् अयसा ॥

1 तूर्णम् 2 तृतीयभागे

8

आत् अवोचत् ज़रथुश्त्रः ।
" नमः सोमाय मज़्दाधिताय[1] ।

वसुः सोमः मज़्दाधितः[2] ।
नमः सोमाय " ॥

1 °सृष्टाय 2 °सृष्टः

9

[नवमात् मन्त्रात् न कोऽपि अर्थः लब्धुं शक्यते ।]

10

परि ते, सोम ऋतावः ऋतवाहः,
दधामि इमां तन्वं
या मे वेनते सुरोधा[1]
त्वक्षसे सोमाय मदाय स्वस्तये
ऋतवत्तायै ।

परि मे त्वं चित् दद्याः,
सोम ऋतावः दुरोष,
वसिष्ठम् असुम् ऋताव्नां
रोचसं विश्वभोजसम् ॥

1 = यस्न 10.14

HŌM YAṢT, YASNA IX.1-5

Sanskrit Rendering Done by Mobed Neryosangh Dhaval

1

हाऊअनायाः गुरुतायाम्[1]
हूमः उपेयिवान्[2] जरथुश्त्रम्
अग्निं परितः पावयन्तम्[3]
गाथाश्च समुद्गिरन्तम्[4] ।
तस्माद् अपृच्छत् जरथुश्त्रः

यत् को नरोऽसि
यं अहं विश्वस्मात् जगतः
सृष्टिमतः सुंदरतरं ददर्श
निजं जीवेन सुंदरकृतेन अमरेण[5] ।

1 किल हाऊअनसंध्यायाम् 2 प्राप्तवान् 3 किल अग्निस्थानं परिवर्तुलं स्नापितुं अभीप्सन्तम् 4 तत् 'अशिम् वोहु'त्रयं ब्रुवाणं यत् 'फ्रवराने प्राक् 5 किल येन निजो जीवः सद्व्यापारतया अमरः कृत आस्ते

2

ततो मयि [मे ?] अयं [मह्यं ?]
प्रत्युत्तरं बभाषे
हूमो मुक्तिमान् दूरमृत्युः[1] ।
"अहं अस्मि, जरथुश्त्र,
हूमो मुक्तिमान् दूरमृत्युः ।

तन्मां समीहस्व, स्पितम,
प्रकृष्टं मां परिसंस्कारं कुरु खादनाय[2]
उपरि मां स्तुतौ स्तुहि
यथा मां पश्चाच्च लाभसमीहिते [लाभं
समीहमानाः स्तुतिं] कुर्वन्ति ।

1 अस्य दूरमृत्युता च इयं यत् मृत्युं आत्मनो मनुष्याणां दूरे दधाति
2 आहारार्थं संमार्जय

3

तं अभाषत जरथुश्त्रो नमो हूमाय ।
कस्त्वां पूर्वं हूम मनुष्येषु
सृष्टिमति संस्कृतवान् जगति ।

कां तस्मै उपकृतिं चकृषे[1] ।
किं तस्मिन् संप्राप समृद्धत्वम् ।

1 तत् शुभं यथा किल मे भवेत

4

ततो मयि [मे ?] अयं [मह्यं ?]
प्रत्युत्तरं अभाषत
हूमो मुक्तिमान् दूरमृत्युः ।
वीवंघानो मां पूर्वं मनुष्येषु
सृष्टिमति संस्कृतवान् जगति ।
तां तस्मै उपकृतिं चक्रे
तत् तस्मिन् संप्राप समृद्धत्वम्
यद् अस्य पुत्रो उच्चैर्जातो

यो यमशेदो दीप्तिमान् सुसंचयी
श्रीमत्तमः जातेभ्यः[1]
सूर्यनिरीक्षणतमः मनुष्येभ्यः[2]
यश्चकार तस्य राज्ये
अमरान् पशुवीरान्
अशोषीणि उदकानि वनस्पतीन्[3]
क्षुधितानां खाद्यं अनवसादम्[4] ।

1 सत्कार्यतमः 2 सुलोचनतमः इत्यर्थः 3 किल यत् अभीप्सते तन्न शुष्कम्
4 अविनाशि । किल चेत् एकं खादितं अभूत् द्वितीयं एकं प्राप्तमेवासीत्

5

यमशेदस्य राज्ये उत्कृष्टतरे
न शीतं आसीत् न च दाघः
न जरा आसीत् न च मृत्युः
न च ईर्षा देवदत्ता ।

पंचदशवार्षिकौ प्रचरतः (°की प्रचरति)
पितापुत्रस्य योतिः[1] पूजाविनयकौ चित् ।
सदैव राजयति सुसंचयिनि
यमशेदे विवंघनस्य पुत्रे ।[2]

1 स्तुत्यां पितृपुत्रयोरुक्तं यत् पुत्रः एवं शोभनोऽभूत् यथा पिता, पिता च एव शोभनोऽभूत् यथा पुत्रः 2 (इदं किंचित् एवं आसीत्)